

Botbyn kylä oli asuttu jo keskiajalla. Botbyn (Puotinkylän) kartano muodostettiin 1700-luvulla. 1917 perustettiin *Botby Gods Aktiebolag* -yhtiö, joka osti kartanon maat. Ne yhdistettiin 1920 *Botby Villasamhälle* -nimiseksi tilaksi, jonka maille ryhdyttiin suunnittelemaan huvilakaupunkia. Huvilakaupungin rakentaminen aloitettiin Marjaniemestä, joka on osa Vartiokylän kaupunginosaa, jonka nimi otettiin käyttöön vuoden 1946 suuren alueliitoksen myötä. Liitokseen sisältyi myös Tammisalo. Se oli osa Herttoniemen kartanon maita vuoteen 1888 asti ja erotettiin tällöin itsenäiseksi tilaksi.

Tuolloin alkoi muotoutua alueen vanhin huvila-asutus. Aiemmin Tammisaloon erotti mantereesta Srömsinsalmi, joka on maan kohotessa kutistunut Porolahdeksi. Vakituisen asutuksen palstoitus alkoi 1930-luvulla.

- ① Nimi **Marjaniemi** lienee tullut ruotsin sanasta *maräng* eli vesijättömaa. Ennen huvilayhdyskuntaa alueella laidunsivat Puotilan kartanon hevoset. **Sinivuokonpolku 3:ssa** on entisen maatilan päärakennus 1900-luvun alkupuolelta. Tila oli aiemmin Puotilan kartanon torppa.
- ② **Kissankellontien/Marjaniementien** risteysaukion **isossa puurakennuksessa** oli Elannon kauppa vielä 1990-luvun alussa.
- ③ **Marjaniementie 48** (Horsmakuja 3) vanhempi rakennus on näyte 1920-luvun kesähuvilasta.
- ④ **Horsmakujan/Puolaharjun** kaksi **kulmarakennusta** ovat 1940-luvun alusta.
- ⑤ **Kielopolku 3** valmistui 1930-luvun alkuun liikennöitsijä livari Kontunien asunnoksi ja bussitalliksi. Hän suunnitteli itse sekä talon että myöhemmin tehdyn tornin samoin kuin viereisen Marjaniemenranta 54:n hieman vanhemman talon. Siinä oli **aikoinaan** Marjaniemen **posti**. 1920-luvulle asti tärkeä liikenneväline Helsinkiin oli **laiva**, jolla matka Kauppatorille kesti lähes tunnin.
- ⑥ **Marjaniemen siirtolapuutarha** perustettiin alueliitosvuonna 1946.
- ⑦ **Roihuvuoren hiidenkirnut** ovat Hiidenkirnujen rinteiden ylimmän polun yläpuolella, vanhainkodin takana. (Paikassa on sininen rauhoituskyllä.) Hiidenkirnut ovat muodostuneet ilmeisesti jääkauden sulamisveden pyörteissä. Herttoniemen kaupunginosaan kuuluva **Roihuvuori** on rakennettu pääosin 1950-luvulla, Tulisuohtien ympäristöstä 1980-luvulla.
- ⑧ **Japanilainen puutarha** avattiin virallisesti 1998. Siellä kukkivat kirsikkapuut alkukesällä.
- ⑨ Puutarhan vieressä, lounaassa sijaitsee **Leikkiapuisto Tuhkimo**. Taustalla näkyy Roihuvuoren vesitorni.
- ⑩ Vara-amiraali Carl Olof Cronstedtin rakennuttama ja A. F. Granstedtin 1815 piirtämä **Herttoniemen kartanon** päärakennus koostaa Jägarebackenilla. Ravintolasalina toimii 1700-luvun siipirakennus. Päärakennus on ollut Svenska Odlingens Vänner -yhdistyksen omistuksessa lähes koko itsenäisyyden ajan. Rakennus on nykyään museona ja avoinna kesäisin sunnuntaisin klo 12-14.
Kartanonpuiston etuosa on muotopuutarhaa. Puistossa kasvaa kolmihaarainen päärynäpuu, jonka ympärys (1,3 m korkeudella) on 226 cm ja pituus 15 m sekä dahurianlehtikuusi, jonka vastaavat mitat ovat 241 cm ja 30 m. Molemmat ovat lajeissaan Suomen paksuimmat. Peremmällä puisto muuttuu maisemapuistikoksi. Puiston molemmat huvimajat ovat Carl Ludvig Engelin suunnittelema.
- ⑪ **Itäniityntie 6:n** asuinhuviila on 1800-luvun lopulta.
- ⑫ **Laajasalon** eli **Degerön kanava** valmistui 1874 erottaen **Tammisaloon**. Aikaisemmin kohdalla oli ollut salmi, joka maankohoamisen myötä oli umpeutunut. Kanavasillalta kaakkoon näkyy **Vartiisaari**, jonka rannoilla on 1900-luvun alun kesähuviloita.
Tammisalo-nimi on annettu vasta vuonna 1950 asemakaavan yhteydessä. Tammisaloon ruotsinkielinen nimi Tammelund (alk. Tammerlund) on 1700-luvun lopulta. Tammisalossa oli vuonna 1935 vain 52 vakituista asukasta. Sen vilkkain rakennuskausi oli vuonna 1955 - 75.
- ⑬ **Airotie 6** on "uusrenessanssityylinen" 1800-luvun lopun huviila.
- ⑭ **Jatasalmentie 11:n** komea Edeshemin huviila on valmistunut 1898. Sen on piirtänyt maineikas arkkitehti Theodor Höijer.
- ⑮ **Porolahden** kanava valmistui v. 2001 Porolahden vedenvaihtumisen parantamiseksi ja myös veneily- ja melontareitiksi. Vuonna 1713 venäläiset laivat purjehtivat sitä kautta ja kiersivät Kulosaaren Pohjoisrantaan polttaen siellä olleet kauppalaivat Ruotsin sotalaivojen päivästäessä Suomenlinnan kohdalla. Salmi ja siihen kaivettu kanavakin kävi 1700-luvun lopussa liian matalaksi ja kanava täytettiin.
- ⑯ **Ströms** tunnettiin 1700-luvulla Herttoniemen kartanon torppana, mutta vuosisadan lopulla se erotettiin kaupan kautta omaksi kartanokseen. Nykyinen päärakennus on vuodelta 1910. Nykyään kartanon omistaa kaupunki. Kartanon yläpuolisessa, 1950-luvun alun E-osuusliikkeen koulutusrakennuksessa toimii nykyään **Itä-Helsingin musiikkiopisto** ja siellä on myös nuorisotiloja. Piha-alueen itäpuolella laskee mereen **Mustapuro**.
- ⑰ **Punapaadentie 2** saunarakennuksineen on Marjaniemen ensimmäisiä 1920-luvun huviloita.
- ⑱ Myös **Kivalontie 5** rakennettiin alunperin kesäasunnoksi 1920-luvulla. Talon itäsiipi ilmeisesti myöhemmin.
- ⑲ **Strömsintie 33** on sosiaalitalituksen 1930-luvulla hyväksymä tyyppitalo. Varsinkin tälle puolen Strömsintietä monet Marjaniemen perustajarakennustyömiehet rakensivat itselleenkin talon, esim. Anton Saarinen talon nro 21.
- ⑳ **Oskarintie 1** rakennukset ovat valmistuneet 1930-luvun lopulla.
- ㉑ **Marjalahdentie 12** on valmistunut 1928, alunperin 2 perheen asuintaloksi.
- ㉒ **Marjaniemenranta 31** on näyte 1940-luvun funktionalistisesta rakennustyylistä.
- ㉓ **Vanamotien** länsipäässä on 1970-luvulta oleva **seurakuntakoti**, jonka takaiselta kalliolta on näkymä merelle. Kadun toisessa päässä on **japanilaistyylinen** omakotitalo.
- ㉔ **Puolaharju 20:n** vanhempi osa on aito hirsitalo 1930-luvulta.
- ㉕ **Marjaniemenranta 2** valmistui 1930-luvulla ja laajennettiin seuraavalla vuosikymmenellä. Rakennuttaja oli elokuvaneuvos T.J. Särkkä, "Marjaniemen keisari". Hän asui talossa kuolemaansa, vuoteen 1975 saakka. Näissä maisemissa filmattiin monia elokuvia.
- ㉖ **Ystävyysden puisto** sai 1970-luvulla nimensä valtuustoaloitteen pohjalta aiheenaan kansainvälinen ystävyys. Kauppakartanontien puoleisen veistoksen **Ystävät ja kylänmiehet** on tehnyt Antti Neuvonen. Patsas julkistettiin 1983 Suomen ja Neuvostoliiton välisen ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen 35-vuotisjuhlan kunniaksi.